

Řešení problematiky obchodování s lidmi v souvislosti s humanitární krizí v důsledku války na Ukrajině

Kodex chování pro první respondenty

Stejně jako v případě každé velké krize nebo humanitární nouze vyžaduje válka na Ukrajině a následné masové vysídlování mobilizaci vlád, občanské společnosti, podnikatelských a dalších organizací a jednotlivců ve snaze podpořit a pomoci zranitelným lidem. I když jsou některé, zejména nové organizace občanské společnosti, dobrovolníci a další podporovatelé vedeni dobrými úmysly, mohou jim chybět znalosti a zkušenosti v daném kontextu, a to i v souvislosti s riziky obchodování s lidmi. Tento stručný přehled navrhuje několik klíčových kroků, které by měli podniknout první respondenti, aby zajistili, že jejich zaměstnanci budou seznámeni s riziky obchodování s lidmi a nechtěně nepřispějí k ohrožení příjemců nebo kolegů.

Pochopení rizik

Aby bylo možné naplánovat a připravit reakci, je nezbytné, aby vedení organizace i její zaměstnanci měli povědomí o problematice obchodování s lidmi, o jeho projevech v oblasti, kde působí, a o vnitrostátních/místních opatřeních proti obchodování s lidmi a příslušných zúčastněných stranách, včetně vnitrostátního koordinátora pro boj proti obchodování s lidmi, zpravodaje nebo rovnocenných mechanismů, specializovaných policejních jednotek, jakož i specializovaných organizací občanské společnosti a hor-
kých linek.

“ Je velmi důležité, aby vedení organizace i její zaměstnanci měli povědomí o problematice obchodování s lidmi, o jeho projevech v oblasti, kde působí, a o vnitrostátních/místních opatřeních proti obchodování s lidmi a příslušných zúčastněných stranách.

Navázání kontaktu a spolupráce se zúčastněnými stranami v oblasti boje proti obchodování s lidmi

Poskytování humanitární podpory je náročný úkol vyžadující značné zdroje, protože problémy, kterým čelí lidé prchající před krizemi a konflikty, se liší od nouzových situací až po dlouhodobou integraci. První respondenti jsou sice schopni zaznamenat a rozpoznat předpokládané situace nebo oběti obchodování s lidmi, ale nelze od nich očekávat, že budou těmto lidem poskytovat komplexní péči nebo reagovat na podezřelé situace izolovaně. Vzhledem ke složitosti trestného činu obchodování s lidmi a jeho dopadu na psychickou a fyzickou pohodu obětí je klíčové, aby první respondenti navázali kontakt a spolupráci s dalšími aktéry, jako jsou orgány činné v trestním řízení, zákonní/veřejní poskytovatelé sociálních služeb a specializované nevládní organizace zabývající se bojem proti obchodování s lidmi. Vedení organizace by se mělo snažit informovat o odpovědnostech a povinnostech různých agentur a poskytovatelů služeb a snažit se udržovat otevřené komunikační kanály a vždy dbát na důvěrnost a ochranu osobních údajů při jakékoli interakci.

Vypracování zásad a postupů

Přestože se humanitární aktéři nemusí s domnělými oběťmi obchodování s lidmi setkávat nebo situaci zaznamenávat denně, je důležité vyhnout se ad-hoc jednání, které by mohlo domnělé oběti, ostatním příjemcům nebo personálu uškodit nebo které by mohlo ohrozit cílenou práci specializovaných subjektů v boji proti obchodování s lidmi. Aby se předešlo takovému nepříznivému vývoji, důrazně se doporučuje, aby organizace co nejdříve vypracovala zásady týkající se obchodování s lidmi a standardní operační postupy, kterými se budou její zaměstnanci v příslušných situacích řídit. Tyto zásady a standardní operační postupy by se měly týkat následujících záležitostí a možných scénářů:

- Stanovení nulové tolerance vůči obchodování s lidmi ve všech činnostech organizace a v jednání jejích zaměstnanců a přidružených osob.
- Vymezení kodexu chování pro zaměstnance organizace a přidružené osoby, zdůraznění potřeby dodržování standardů lidských práv a výslovný zákaz spojení s jakoukoli osobou, která by mohla být důvodně podezřelá z účasti na obchodování s lidmi, jakož i využívání služeb osoby podezřelé z toho, že je obětí obchodování s lidmi. Zaměstnanci organizace a přidružené osoby musí přijmout přísné normy osobního chování, aby bylo zajištěno, že přispějí k boji proti obchodování s lidmi a nebudou tento problém zhoršovat. Vzhledem k tomu, že obchodování s lidmi je založeno na poptávce, včetně poptávky po sexuálních službách nebo levné/neplacečné práci, mělo by být zakázáno, aby zaměstnanci organizace a přidružené osoby platili za sexuální služby nebo požadovali sexuální služby, práci nebo jiné služby výměnou za protislužbu, bez ohledu na právní status prostitute v souladu s místními zákony. Vzhledem ke zvláštní zranitelnosti dětí vůči obchodování s lidmi nesmí zaměstnanci organizace a přidružené osoby nikdy mít sexuální kontakt s osobami mladšími 18 let.
- Zajištění odpovědnosti pracovníků organizace a přidružených osob vůči příslušným orgánům za jakékoli nezákonné činnosti podněcující obchodování s lidmi nebo za jednání v rozporu s výše uvedenými normami.
- Zajištění bezpečných a dostupných mechanismů a postupů pro oznamování případů obchodování s lidmi a souvisejícího zneužívání; podpora obětí, aby případy nahlásily.

Zvyšování povědomí a školení zaměstnanců

Povinné školení v rámci boje proti obchodování s lidmi má za cíl zajistit, aby zaměstnanci organizace a přidružené osoby, např. dobrovolníci, porozuměli tomu, co je to obchodování s lidmi a jak se v dnešní době projevuje, včetně krizových a konfliktních situací, a seznámili se s legislativou proti obchodování s lidmi, zúčastněnými stranami a mechanismy platnými v zemi působení. Taková školení jsou k dispozici online i offline a často je zdarma pořádají mezinárodní organizace nebo specializované nevládní organizace zabývající se obchodováním s lidmi. Podrobnější informace o školeních v rámci boje proti obchodování s lidmi, která jsou k dispozici v souvislosti s humanitární krizí v důsledku války na Ukrajině, naleznete zde: <https://www.osce.org/cthb/562572>. Jak se také vždy ukazuje v případě migračních a humanitárních krizí, lidé, kteří potřebují pomoc, se obracejí na první kontaktní a informační místo, a proto by měli být první respondenti obeznámeni s informacemi o znacích a indikátorech obchodování s lidmi a o tom, jak řešit předpokládané případy genderově citlivým způsobem, přiměřeným věku a zohledňujícím trauma. Publikace „Identification of trafficking in human beings related to the humanitarian crisis stemming from the war against Ukraine: Brief for first line responders“ (identifikace případů obchodování s lidmi v souvislosti s humanitární krizí v důsledku války na Ukrajině: stručný přehled pro první respondenty) (<https://www.osce.org/cthb/561466>) by mohla být užitečným počátečním zdrojem informací a také shrnutím v tomto ohledu.

Monitorování a změny

Pravidelné monitorování přijatých mechanismů a opatření proti obchodování s lidmi ze strany vedení organizace je nutné k zajištění včasné identifikace případných nedostatků nebo nedostatečné funkčnosti a k provedení potřebných úprav. Zkušené subjekty zabývající se bojem proti obchodování s lidmi, např. specializované nevládní organizace, které pracují ve stejné oblasti činnosti, by mohly být užitečné při provádění takového monitorování a projednávání možných zlepšení.